

Kresba Jaroslav Dostál

Téma

Má smysl debatovat na internetu?

■ **Libor Stejskal**

Před pěti lety, pár měsíci a několika týdny jsem si jako obvykle pustil k snídani zprávy Radiožurnálu a z přehledu zahraničního tisku se dozvěděl, že internetové blogy už mají svůj vrchol za sebou.

Následovalo několik povzbudivých informací o tom, že nový blog si oproti předchozím letům registruje stále méně lidí, že na webu visí statisíce (nebo možná miliony, už nevím) „mrtvých“ blogů, do nichž dávno nikdo nic nepíše... no, prostě jeden mohl lehce nabýt dojmu, že to jde celé tak nějak do kopru. Shodou okolností se to odehrálo nedlouho poté, co jsem kývl na nabídku kolegů z Aktuálně.cz, abych se o blogy staral na jejich stránkách.

Jak se ale ukazuje, bude to (stejně jako všechno) přece jen o něco složitější. Prvotní boom, kdy si blog (slovo vzniklo stažením anglického „web log“, což v češtině zhruba znamená webový zápisník“, na „weblog“ a pak ještě krácením na „blog“) otevíral každý, neboť byl přesvědčen, že jeho názory někdo bude číst, je skutečně pryč.

Pokračování na str. 4

Ze syndikátu

**Řídící výbor
(informace z jednání)**

12. září 2012

Kolega Šenkýř informoval ŘV o došlých návrzích a návrzích na změny ve stanovách. Po obsáhlé diskusi byl přijat závěr, že veškeré návrhy budou předány pracovní skupině pro přípravu novely stanov. Současně bude požádána AK Mikš a Suk, aby prověřila stávající stanovy a sdělila, v jakém směru budou muset být tyto stanovy upraveny tak, aby odpovídaly připravované novele OZ. Stejně tak AK Mikš a Suk posoudí návrhy změn vzešlé z jednání pracovní skupiny a podnětů členů SN ČR (o novele píše Miloš Šenkýř v článku *Ta naše syndikátní ústava*).

Kolega Beránek informoval ŘV o činnosti KNPJ, který připravuje vydání dvou kolektivních monografií. První bude věnována událostem roku 1968, od nichž uplyne 45 let, druhá bude vydána u příležitosti 25. výročí vzniku SN ČR. Na vydání obou monografií bude podána žádost o grant. Kolega Kliment informoval o dvou akcích regionálního sdružení Vysočina. První je výstava Region Fest Foto 2012 a druhou novinářská soutěž Péče o naše památky.

ŘV vzal na vědomí předloženou zprávu o aktuálním stavu prodeje historického mobiliáře zámku Roztěž.

red ■

Členské příspěvky

**Členské příspěvky
na rok 2013**

Členské příspěvky na rok 2013 zůstávají ve stejné výši jako v roce 2012.

Kolik kdo zaplatí

- řádní členové - 750,- Kč
- senioři a studenti - 350,- Kč
- mimořádní členové - 1150,- Kč

Příspěvek můžete uhradit buď převodem na účet SN ČR 37437011/0100, nebo složenkou přiloženou k tomuto Mediažurnálu. V obou případech, jak převodem, tak složenkou je nutné uvést **variabilní symbol: číslo členského průkazu**.

Zaplatit můžete také v hotovosti v kanceláři SN ČR.

Inzerce

**ceník inzerce
(platný pro rok 2013)**

Obálka 3. a 4. strana (plnobarevný tisk)	Vnitřní strana (černá+modrá)
celá strana 20 000 Kč	celá strana 17 000 Kč
1/2 strany 12 000 Kč	1/2 strany 10 000 Kč
1/3 strany 8000 Kč	1/3 strany 7000 Kč
1/4 strany 6000 Kč	1/4 strany 5000 Kč

V případě potřeby zajistíme grafické zpracování dodaných podkladů.

Aktuálně

Na Slovensku čelí režisérka dokumentu žalobě

Na Slovensku se odehrává debata kolem filmu režisérky Zuzany Piussi. Ta natočila politický dokumentární film *Nemoc třetí moci* o černých dířích ve slovenské justici a o stavu práva na Slovensku. Po odvysílání Slovenskou televizí zažalovala soudkyně Kožíková Slovenskou televizí o ochranu osobnosti, uvádí tisková zpráva k Piussině filmu. Soudkyně zároveň podala trestní oznámení na dokumentaristku za porušení „důvěrnosti rozhovoru osobní povahy“. Piussi je žalována o více jak tři čtvrté milionu korun a hrozí jí až dvouleté vězení. SN ČR poskytl následující stanovisko: SN ČR se znepokojením přijal informaci ohledně režisérky Z. Piussi v souvislosti s jejím doku-

mentárním filmem „*Nemoc třetí moci*“ o situaci ve slovenském soudnictví. SN ČR je přesvědčen, že zveřejňování závažných informací o justici je ve veřejném zájmu, protože stav soudnictví ovlivňuje stav v celé společnosti. To platí tím spíše, že soudkyně Helena Kožíková, která ve filmu vypovídá, byla členkou nejvyššího soudního orgánu Soudní rady SR. SN ČR zdůrazňuje, že trestní stíhání režisérky Piussi a její případné odsouzení za publikování informací, které jsou ve veřejném zájmu, by bylo v rozporu s řádným fungováním demokratické společnosti.

Film *Nemoc třetí moci* je v online distribuci v Česku na webu www.DAFilms.cz.

red ■

Obsah

Má smysl debatovat na internetu? (Libor Stejskal)	1	Hošťálkovy rozhovory se Zdeňkem Gábou (Bohumil Hlaváček)	15
Ta naše syndikátní ústava (Miloš Šenkýř)	3	Kniha o Rupertu Murdochovi (ZP)	15
Únosy slov (Jaroslav Veis)	6	Newsroom (Barbora Osvaldová)	16
Kreslíř Mediažurnálu – Jaroslav Dostál (ih)	6	Tramping v Jihočeském muzeu (Jana Holoubková)	16
Za Vladimírem Jiránkem (Ivan Hanousek)	7	Máme stejné problémy. Jen jiný úhel pohledu (Václav Fiala)	17
Novináři a literáti (Radek Gális)	7	Novinářské postřehy ze Svaté země (Radek Gális)	17
Obstrukce je naše radost (Oldřich Kužilek)	8	Fotbalový rytíř Josef Masopust a novináři (Kamila Jašková)	18
Fotografie z archivu Klubu fotoreportérů Syndikátu novinářů ČR v Národním muzeu fotografie	10	World Press Photo 2012	19

Kresba Jaroslav Dostál

Tiráž

Mediažurnál, zpravodaj Syndikátu novinářů ČR. Vydavatel: Syndikát novinářů ČR, Senovážné nám. 23, 110 00 Praha 1. IČ: 00408123. Telefon: 224 142 455-6, fax: 224 142 458, e-mail: kancelar@syndikat-novinaru.cz, www.syndikat-novinaru.cz. Redakční rada: Adam Černý, Ondřej Aust, Jaroslav Veis. Redakce: Jaroslav Veis (šéfredaktor), Zdenko Pavelka. Grafická úprava: Jakub Tavarí. Tisk: Tiskárna Kleinwächter, Čajkovského 1511, 738 01 Frydek-Místek. MK ČR – E6301. Vychází 4x ročně, místo vydání Praha.

Ta naše syndikátní ústava

Volební komise sčítaly hlasy v druhém kole senátních voleb a mezi novináři v jednom z volebních štábů se mluvilo o leccčems. A došlo i na diskusi: kolik procent obyvatel naší republiky vlastně aspoň jednou četlo její ústavu? Patřil jsem k optimistům, šel jsem do dvouciferných čísel s odkazem na povinné čtení ve školách. Ostatní mluvili o jednotkách procent.

V sedmičlenné skupině se teď pereme s úkolem připravit návrh nových stanov Syndikátu novinářů ČR. Kolik členů syndikátu ale vlastně někdy jeho stanovy četlo? Alespoň zběžně zná základní dokument, jakousi ústavu naší organizace?

Už nějaký ten týden probíráme, jak stanovy upravit, co do nich včlenit a co naopak odstranit. Vždyť, přiznejme si, že některé body se přejímaly z jedné stanov do druhé – a dnes už jen minimum členů našeho sdružení vůbec tuší, na čem se usnesla Evropská ministerská konference, která zasedala v Praze 7.-8. 12. 1994. A to ji máme ve stanovách.

Proč vlastně měnit stanovy? Protože musíme.

Prioritním důvodem změn je nový Občanský zákoník. Podle něj už nebudou moci fungovat současná občanská sdružení, ve většině případů je nahradí staronové *spolky*. Tomuto vymezení je potřeba přizpůsobit vše – jinou podobou valných hromad, právní subjektivitu územních a zájmových sdružení či klubů. Celé vnitřní fungování. Mnohdy jde jen o slovíčka, jinde o takové věci, jak zajistit konání valných hromad, které se budou muset podle zákona v budoucnu konat každoročně ať už schůzí všech členů nebo jimi zvolených delegátů.

Řešíme dokonce i název. Musíme se připravit na to, že od roku 2014 bude oficiální název toho našeho uskupení Syndikát novinářů ČR, z. s. Zkratka z. s. znamená „zapsaný spolek“ a zatím ji pracovní skupina doporučila ze zákonem stanovených možností jako kompromis. Odstupovat od již vžitého označení „syndikát“ a nahrazovat ho slovem „spolek“ se nám nezdálo praktické.

Kdo je vlastně novinář?

Druhou (neméně důležitou) příčinou změn je fakt, že se musí syndikát vyrovnat s novou definicí novináře. Měli bychom počítat s větším množstvím žurnalistů působících na volné noze, větší otevřeností pro pedagogy, ale také přesnějším vymezením bariéry vůči zástupcům PR. A rovněž s těmi, kteří porušují základní pravidla našeho syndikátního soužití. Postupy

Jaroslav Dostál

Členové pracovní skupiny pro úpravu stanov

Jindřich Beránek
Petr Burda
Adam Černý
Aleš Holub
Zdeněk Kučera
Barbora Osvaldová
Miloš Šenkýř

při vyloučení člena nebo při podezření, že se nechová v rozporu se stanovami a cíli syndikátu, je potřeba vybrousit k dokonalosti.

Kolegové Barbora Osvaldová a Adam Černý nyní z tuzemských i mezinárodních dokumentů shromažďují návrh nové definice novináře pro stanovy. Navíc je při chystaných úpravách vysoce pravděpodobné, že syndikát obnoví „čekatelskou“ lhůtu, aby nebyl jen tiskárnou na průkazy, ale aby se i uchazeči o členství zapojili do komunitního života.

Jednou z diskusí, kterou otevřel svým návrhem Klub volných novinářů, je například otázka způsobu volby předsedy organizace, zda

by ho místo řídicího výboru neměla volit přímo valná hromada. A tím mu také výrazně posílí pozici.

Právníci také znovu vysvětlují, proč není možné být současně spolkem a odborovou organizací, jak od některých členů zaznělo. Mimochodem – připomínek se i přes výzvu v minulém Mediažurnálu sešlo poměrně málo.

Cíl: valná hromada v roce 2013

V neposlední řadě musíme řešit například pravidla hospodaření s majetkem, a to s ohledem na rozhodnutí valné hromady svěřit zásadní majetkové operace do kompetence nejvyššího orgánu syndikátu.

Stručně řečeno: Máme před sebou ještě pár týdnů pilování, abychom pak návrh dali dohromady. A po konzultaci s právní kanceláří ho také v roce 2013 předložili valné hromadě.

Jen doufám, že po tom všem se neukáže, že stanovy skutečně četla jen naše pracovní komise a těch pár, kteří je připomínkovali. Ty stále platné jsou k nahlédnutí na webu syndikátu.

Má smysl debatovat

Pokračování ze str. 1

Potvrdilo se – ostatně jako vždycky, že lidé čtou jen to, co je zajímavá, ať už kvůli obsahu či způsobu, jak je to napsáno. A to ostatní nikoliv, takže nestojí za to něco psát (tedy pokud člověk vyloženě není zvláštní odrůda grafomana, která nepotřebuje publikum).

A tak postupně z té bezbřehé záplavy blogů začaly stále více vystupovat ty, které měly co říct, dokázaly druhé zaujmout, a těch ostatních už není tolik co dříve (i když stále více než dost). Tzv. blogosféra se začala měnit, nyní ji opanovali především tzv. insideři, tedy lidé, kteří mají informace či toho vědí víc než většina ostatních.

Zkusili jsme tomuto trendu vyjít naproti a nabízet rovnou blogy lidem, o nichž jsme přesvědčeni, že jejich texty druhé zajímají (a vlastně tak na našich stránkách vědomě rezignovali na jeden z hlavních atributů tohoto fenoménu, tedy že si jej může založit každý, kdo chce).

Mezi autory takto pojatých blogů jsou špičkoví politici a politologové (zde jde především o oboustrannou zpětnou vazbu, tedy pokud o ni politik a voliči mají zájem), vědci, lidé od „kumštu“, představitelé různých myšlenkových proudů či hnutí a v neposlední řadě i ti, kdo podle nás prožívají (či prožili) nějakou zajímavou zkušenost, o kterou se ostatními dokážou přitažlivou formou podělit (pěstouni, cestovatelé, lidé z neziskovek, ale třeba i herpetologové nebo houbaři).

Řeč tedy nebude o typické tradiční „blogosféře“, kde se probíráte spoustou textů, abyste narazili na to, co vás zajímá (považuji za důležité toto zdůraznit, protože tato „atypičnost“ ovlivňuje více či méně vše, co s takto pojatými blogy souvisí).

Jak se tedy chová typický účastník internetových debat, co od nich očekává, jak reaguje?

Umíme diskutovat?

Asi nikoho nepřekvapím, když napíšu, že na stránkách blogů hledá každý něco jiného. Někdo zábavu, poučení, jiný si chce popovídat, další vykřičet ze svých frustrací. O to zajímavější je sledovat, jak takto různorodá skladba lidí reaguje, a to nejen na autory blogů, ale i na sebe navzájem.

Nemám k dispozici žádný sociologický průzkum, který by něco vypověděl o typickém čtenáři, za ta léta, co se o debaty na našich blozích starám (a řadu diskutujících už znám osobně či aspoň virtuálně, protože mi napsali a někteří se

Jaroslav Dostál

chtěli i setkat), není těžké načrtnout jeho „portrét“. Nejčastěji diskutuje dospělý muž (ženy jsou v debatách zastoupeny z necelé čtvrtiny), přinejmenším středoškolského vzdělání, který dokáže poměrně dobře argumentovat, formulovat své názory a často je i podepřít nejrůznějšími fakty. Bez zajímavosti není fakt, že na netu diskutuje zpravidla od osmi ráno do oběda, tedy do dvanácti hodin. Vrací se kolem jedné a znovu debatu opouští po třetí hodině odpolední. K PC opět usedá po večerních TV zprávách – během nich se pod blogy prakticky vůbec nediskutuje – a odchází často až kolem půlnoci.

Zároveň ale takový typický debatér prakticky vždy (čest výjimkám) vstupuje do debaty s přesvědčením, že má jako jediný ve věcech, o nichž se mluví, jasno a jeho jediným cílem je vysvětlit to i ostatním. Pokud to nejsou ochotni přijmout, začíná být agresivní, nedebatuje, ale potírá jiné názory a nakonec útočí ad hominem.

Svým způsobem je zábavné pozorovat, jak si podstatná část internetových debatérů velmi rychle osvojí schéma, které vlastně jakoukoliv debatu předem vylučuje.

Prvních několik vět je podle něj třeba vždy věnovat tomu, komu je příspěvek určen. Pořád-

ně to dotyčnému vytmavit, říct mu něco, co si za rámeček nedá, nejlépe třeba, „že podobnou blbost jsem už dlouho nečetl“, popř. doporučit, aby si dotyčný zopakoval základní školu.

Nežrídka pak následuje docela zajímavá úvaha na diskutované téma (někdy i dost zpracovaná analýza) podepřená mnoha zajímavými fakty (která ovšem podporují jen a pouze autorův pohled na věc).

Napadený oponent (pokud vůbec do debaty vstoupí) zareaguje obdobně, jen o něco ostřeji.

Pokračování takové „výměny názorů“ vede k tomu, že část diskutujících debatu znechuceně opouští a zbytek se rozdělí na dva tábory, které poplácávají „své borce“ virtuálně po ramenou a občas vypustí směrem k odpůrcům nějakou tu jízlivost či sprostotu vlastní proveniencce (příčemž oba hlavní aktéři si už zpravidla jen vzájemně snaží dokázat, kdo z nich je větší blbec).

Postupně několik takovýchto alfa-samců opanuje dlouhodobě celé diskusní fórum a jejich příznivci se těší, kdy si to zase mezi sebou rozdají, aby se mohli přidat a také ideovému oponentovi jednu též přidat.

Nemyslím, že internetové debaty jsou spolehlivou reflexí celé společnosti, ale určité ten-

na internetu?

dence (i když třeba v poněkud zkarikované podobě) přeci jen naznačují. A je-li to pravda, pak je až zarážející, nakolik se tímto schématem necháváme v debatách pohltit, jsme ochotni se k němu dříve či později připojit či se jím od diskuse nechat zcela odradit.

Jen opravdu málokdo udrží věčný a nekonfrontační tón svých příspěvků tváří v tvář osobně laděným útokům. Je to samozřejmě pochopitelné, navíc nelze očekávat, že internetové debaty něco vyřeší, tak proč v nich investovat nervy a čas.

Přemyslím nad tím od doby, co jsem se na tenký led internetových diskusí pustil. Pokud se člověk naučí diskutovat na internetu způsobem, který prolomuje výše uvedené schéma, nenechá se vyprovokovávat, ale ani znechutit, je podle mne dobře vybaven i pro diskurs v reálném, tedy nevirtuálním světě (třeba tím, že druhého hned od debaty neodradí a ani on sám se odradit nenechá). A to vůbec není k zahoezení, zvláště pak v naší současné společnosti, kde se reálná debata často až moc podobá té internetové.

Anonymita ničí diskusi?

Kdyby nebyly diskuse anonymní, debatovalo by se úplně jinak, slyším či čtu poměrně často. Z vlastní zkušenosti bych ale řekl, že by se spíše ne-debatovalo vůbec či jen ve velmi úzkém okruhu lidí a o nepříliš zajímavých věcech.

Důvody jsou pro to dva:

1. po létech obcování s internetovými debatami se mi potvrzuje, že řada Čechů je stále velmi ostražitá vůči jakékoliv registraci, nechtějí projevit názor pod svým vlastním jménem, obávají se perzekuce, ať už politické či třeba od zaměstnavatele. Než by se registrovali jako stálí přispěvatelé do debaty, najdou si raději nějaké anonymní fórum.

2. Do debat přispívá řada už uvedených insiderů, kteří přinášejí zajímavé informace, které však podle zákona či různých interních směrnic nesmějí zveřejnit. A přesto je z hlediska společnosti žádoucí, aby se dostaly na veřejnost. Jedná se o úředníky ve státních službách, ale třeba i bankéře či zaměstnance nejrůznějších korporací. Osobně znám renomovaného soudce, investičního bankéře, diplomata a několik dalších podobných diskutujících, kteří do debaty přinášejí řadu zajímavých postřehů, za něž by je jejich zaměstnavatel asi nepochválil. Tito lidé z celkem pochopitelných důvodů neohroží své postavení jen proto, aby si mohli povídat na internetu, bez nich bychom ale přišli o zajímavé postřehy a souvislosti (ano, vím, dá se to i zneužít, ale to je riziko, které se asi na internetu nijak odbourat nedá, prostě je potřeba na to při čtení všech příspěvků myslet).

Vynutit si korektnost tím, že účast v debatě podmíníme nějakou formou registrace, je tedy myslím v tomto ohledu dost sporné (i když v některých případech asi nevyhnutelné, záleží na tom, o jak velké fórum se jedná, jak je organizováno, moderováno apod.). Z diskursu totiž vyloučíme i ty, kteří mu neškodí, ba právě naopak. A to je příliš velká cena.

Cenzura versus svoboda projevu

Drtivá většina médií si však již uvědomila, že zcela ponechat svému osudu internetovou debatu též nelze. Nejen že ji záhy zaplaví spamoví roboti odkazy na nejrůznější komerční stránky (nejčastěji v čínštině), ale zaměří se na ni nejrůznější extremisté, psychicky narušení lidé a sprostotami provokující výrostci.

Myslím, že legendární Larry Flynt by byl překvapen, co všechno se lidé do debaty snaží protlačit s odvoláním na ústavně zaručenou svobodu projevu. Málokdo i z těch slušnějších diskutérů si uvědomuje, jaký potenciál mají vulgarismy, nadávky a hrubé urážky v internetové debatě.

Každý „blbec“ či „idiot“ (ať už jej napíše autor blogu či diskutující a třeba i neadresně) takřka neodvratně generuje ještě silnější nadávku, tentokrát již adresnou. Podobný spouštěcí efekt mají i vulgarismy, obscenity či různé násilnické proklamace. Téměř okamžitě se přidávají další, a pokud tomu moderátor neudělá včas přítrž, debata se stane vyhledávaným místem lidí, kteří se v podobných projevech vyžívají.

Na druhé straně je jakýkoliv jeho zásah vnímán (a komentován) jako nepřipustná cenzura, a to často i lidmi, kteří sami diskutují pravidla serveru neporušují.

V lepším případě je osočen z formalismu („idiot či hovno vám vadí, ale že se tady krade, je vám asi jedno“), v horším pak označen za manipulátora v žoldu (zde se porcionálně střídá vládnoucí klika, opoziční klika, StB, KGB, GRU, CIA, Mossad, Bilderberg, Cikáni, sudetští Němci, papeženci a pár dalších institucí či etnik, které někteří nemohou vystát).

Skutečnost, že debatu je nutné chránit, aby se vůbec mohla vést, v tu chvíli už málokoho zajímá. Cenzurujete příspěvky a basta!

Zvláštní kapitolou je pak skutečnost, že jen málokdo si uvědomuje jedno velmi důležité specifikum nejrůznějších virtuálních debat: s člověkem, se kterým diskutujeme, nesedíme například u stolu. Nemůže tedy smysl toho, co chceme sdělit, odečítat i z naší mimiky, gest apod. (neverbální komunikace se na našich sděleních podílí až ze 70 procent).

Odhadem nejméně polovina flejmů (wikipedia: označení internetové diskuse, která překročila hranice pro účastníky přínosné výměny názorů a stala se hádkou) vznikla jako nedorozumění způsobené nepochopením toho, co chtěl druhý sdělit (druhá pak na základě cílené provokace, jejímž jediným smyslem je hádku vyvolat).

Třeba jen nevinné „ste snad spad“ z višně“ může být míněno jako prátelské popíchnutí, ale i naprosto vážné zpochybnění oponentovy kompetence, které ho od další debaty s vámi odradí. Pokud tedy nepřipojíte emotikon, lidově řečeno smajlíka, nemá šanci z výrazu vaší tváře či gest posoudit, jak to myslíte.

Pišme, jak slyšíme na internetu tedy moc nefunguje. Pokud si tam chceme s někým popovídat, je nezbytné na to neustále myslet.

A co vlastně?

Po tomto nepříliš dlouhém výčtu možností, jak by se na internetu debatoval dalo, bych mohl popsat řadu stránek o tom, jak se ve skutečnosti debatuje (a drtivě většinu lidí bych asi nic nového neodhalil).

Zbývá tedy jen odpověď na otázku, kterou jsem položil v titulku: Má smysl debatovat na internetu?

Po více než pěti letech, během nichž z titulu svého současného zaměstnání trávím každý den s internetovými debatami řadu hodin, mohu nabídnout jen jedinou: záleží na tom, co si od toho slibujete. Máte-li čas hledat (nacházet) zajímavé postřehy a informace v často jinak nepříliš inspirativních debatách či hádkách, pak ano.

Ještě zajímavější (a časově náročnější) ale je poznávat, jak taková internetová komunikace vlastně funguje, nakolik je člověk schopen v ní obstát podle svých představ, nenechat se vyprovokovat, neprosazovat své ego či dokonce přimět aspoň někoho, aby s ním smysluplně diskutoval. A člověku se to může hodit i jinde než na internetu.

Libor Stejskal ■

je editor s dlouholetou zkušeností v Lidových novinách, MF Dnes a Hospodářských novinách. Od roku 2007 je editorem blogů Aktuálně.cz a podílí se na přípravě multimediálních Interpelací s Tomášem Sedláčkem na Nové scéně Národního divadla.

Únosy slov

Zpráva je, když listonoš pokouše psa, ne když pes pokouše listonoše, ní stará redakční moudrost. Když psa pokouše slavný listonoš, je zpráva ještě lepší.

to byl nepochybně důvod, proč se dostalo takové pozornosti několika desítkám slov, která sice evidentně napsal někdo jiný, avšak do svého komentáře je unesl dnes asi nejslavnější politolog a komentátor světa Fareed Zakaria.

Termín *unesl* v tomto případě nepoužívám, abych záležitost zlehčil, nýbrž proto, abych připomněl etymologii slova plagiát, o který tu jde. Latinské slovo *plagium* původně označovalo loupež či krádež nikoli textu či designu, nýbrž loupež lidí, obvykle otroků, tedy trestný čin, kterému se dnes říká únos a který je trestán velmi přísně, někde dokonce i smrtí. Ještě že v případě slov jsme mnohem shovívavější: Zakaria byl pouze na čas suspendován a jeho kajicná omluva byla přijata s pochopením.

Plná pochopení byla i debata blogerů a autorů internetových médií nad Zakariovým přečtením proti dobrým mravům, nikoli krádeži obsahu – tak byla vedena. Zakariovi byla přičtena spousta polehčujících okolností: nešlo o převzetí převratné myšlenky (ty jsou Zakariovou doménou), nýbrž několika faktografických vět, které by nedalo ani tak moc práce přeformulovat tak, aby nebylo možno autora z ničeho obviňovat.

Například: Jan Macháček ve svém *Auditu* (13. 8. 2012) nejenže ocitoval původní i Zakariovo znění, ale připomněl i to, že vše mohlo být dílem některého z jeho asistentů, který přidání inkriminované pasáže mohl navrhnout, a rozhodně odmítl, že by Zakaria byl podvodník. Erik Tabery (19. 8. 2012) v blogu *Respektu* odpověděl na otázku čtenářů, zda jim řízený list bude nadále Zakariu přetiskovat, ocenil ze všeho nejvíc to, že se přiznal, trochu si zamuroval nad významem omluvy a konstatoval, že věrohodnost – a tím pádem přetiskovatelnost – Zakaria neztratil. Nejvěcněji i nejpodstatněji se vyjádřil ve svém *Final Word* Eric Best (22. 8. 2012): připomněl, že plagiátorství není jediným hříchem žurnalistiky, že srovnatelnou, ne-li větší paseku natropí špatné citování zdroje, skrývání zásadních informací, vytrhávání informací z kontextu, články, které jsou ve skutečnosti skrytou inzercí. Plagiátorství je však podle něho díky vyhledávacím tím nejsnáze postižitelným deliktem.

Dovolím si Erika Besta doplnit a aplikovat české přísloví „s čím kdo zachází, s tím také schází“ – vyhledávače plagiátorství právě pranýřovaného typu také úžasně usnadňují a tím přispívají

k jeho šíření. Metoda „cut and paste“, (vybrat, kopírovat, vložit) je tudíž využívána – zaplat Bůh stále častěji trestána – ve školách všech stupňů, od základních škol po plzeňská práva. V českých médiích samozřejmě taky. Mnozí autoři jako by uplatňovali cimrmanovským způsobem zásadu neprozradit za žádných okolností svůj zdroj, ani když jim je věčejší článek kolegy z jiného listu.

Pokud jde o tresty, je to v médiích ovšem podstatně slabší než ve školách, postih je fakticky nevymahatelný. Dokonce ani po pranýřování není poptávka. Nějakou dobu to tak sice vypadalo – to když tehdejší redaktori Hospodářských novin *Jakub Unger, Sabina Slonková a Radek Kedroň odstartovali nový blog s názvem „Zlodějiny v médiích“*. Když si na něj dnes kliknete, dozvíte se jen, že server, na němž byl blog umístěn, ukončil činnost... (Pro pořádek: kurzívou tištěnou část předchozí věty jsem vybral, kopíroval a vložil z textu Milan Šmída publikovaného 6. 10. 2004 na jeho blogu *Louč*; fakt je to strašně snadné.)

Rozhodně však stojí za přečtení pregnantní úvaha Ivo Telece *Karel Marx o plagiátorství* z 24. ledna 2011 na právnickém blogu *Jiné právo*; nejen kvůli pikantně znějícímu titulu. Zajímavá je i dlouhá a fundovaná debata pod textem.

Je to zkrátka smutné: zatímco opisující uchažeč o vysokoškolský titul může ztroskotat třeba těsně před cílem, žurnalista, který se neobtěžuje přiznat, co opsal od někoho jiného, jsa usvědčen, leda zavírá: dobře ví, že ho nikdo ani dočasně nesuspenduje jako Zakariu. Skoro by se dalo říct, že abychom tohle téma vzali vážně, potřebujeme českou verzi Zakarii nejen jako autora, ale taky jako únosece slov.

Jaroslav Veis ■

Kreslíř Mediažurnálu

Jaroslav Dostál

Jaroslav Dostál (1940) je od narození až dosud Pražák. Vystudoval SPŠ elektrotechnickou v Praze a až do důchodu pracoval neustále v oboru. V tisku začal publikovat kresby velmi brzy, už od jeho šestadvaceti je od něho braly redakce řady časopisů, včetně těch odborných. Hned na samém počátku se Dostál etabloval jako kreslíř veselých obrázků v jednom z tehdy nejprodávanějších časopisů – Týdeníku televize. Patřil ke stálým kreslířům sportovních titulů jako *Gól*, *Stadión* nebo *Československý sport*. Nedávno spočítal své dílo na úctyhodných deset tisíc otištěných vtipů. Vedle toho připravil řadu velkoformátových „elektrotechnických“ nástěnných kalendářů, ilustroval

kniha a na počátku devadesátých let minulého století mu vyšly dvě sbírky kresleného humoru s názvy jasně vyjadřujícími jejich téma: *Sport a sex a Gól*. Podílel se i na prvních pokusech u nás kreslit vtipy přímo pro televizní obrazovku a v devadesátých letech také na pionýrských pokusech s tvorbou jednoduchých kresbiček pro minidisplaye mobilních telefonů.

Vedle mnoha společných výstav včetně těch v zahraničí vystavoval i na samostatných Salonech kresleného humoru v Malostranské besedě v Praze. V půlce osmdesátých let tam rovněž převzal z rukou Emila Zátopka hlavní cenu v soutěži týdeníku *Stadión* o nejlepší tuzemský kreslený vtip na sportovní téma. V současnosti

Jaroslav Dostál

Foto archiv Jaroslava Dostála

si už vyzkoušel také „živé“ kreslení portrétů na společenských událostech.

Jaroslav Dostál má ve vedení České unii karikaturistů na starosti výstavní činnost a už druhým rokem je jejím mistopředsedou.

ih ■

Za Vladimírem Jiránkem

Vladimír Jiránek (6. 6. 1938–7. 11. 2012), před dvaadvaceti lety u kolébky Lidových novin, je kuriózním případem člověka, který od samého začátku věděl, co chce dělat, pak se to naučil dělat, ale nemohl, aby nakonec byl na místě, když to najednou z čista jasna bylo dělat nejen možné, ale i potřebné.

Když mu bylo třiadvacet, napsal o něm Jaroslav Weigel do Mladého světa: „Vě stylus kresby se poučil u předních zahraničních karikaturistů. Jeho kresba je vkusná, humorná, necítíme z ní dosud osobnost autorovu. Protože Jiránek je karikaturistou mladým a začínajícím, jistě se i u něho dočkáme výraznějšího vlastního rukopisu.“ Miloš Macourek v Kultuře (1961) předvidavě dodává: „Jiránek by snad nebyl ani sáhl po peru, kdyby jeho fixní idea nebyla narazila na nepochopitelně tvrdou skutečnost. Jiránek kreslí, aby protestoval.“ A sám Jiránek (1965): „Humor, jako projev houževnatého pudu sebezáchovy, je matematickým součtem všech dosud poznaných i nepoznaných smutků.“

Jiránek byl univerzitně vzdělaný novinář. Proto byl ideálním autorem žánru *editorial cartoon*, tedy aktuálních kreslených obrázků v denním tisku. Jeho výtvarné komentáře ho učinily zprvu průkopníkem, později i „jedničkou“ tohoto žánru v Česku. Jeho způsob politické karikatury nenavazoval na tradiční českou školu Bidla či později Haďáka, ale měl blíž k francouzskému soft pojetí Bosca nebo Plantua.

První reakce našich médií na Jiránkovo úmrtí jsou typicky neinformované. Pro většinu redaktorů je autorem večerníčků a animovaných filmů. Je to kuriózní, protože této práci se věnoval jaksi z donucení, protože to hlavní, co

uměl a chtěl, dvě desetiletí po okupaci vojsk dělat nemohl. Jiránek byl v zásadě komentátor své doby, karikaturista.

Skutečná politická karikatura se před a po 68. roce nemohla realizovat, dikobrazí satira nás odpuzovala. Český čtenář však ovládal mistrně umění číst mezi řádky, projevoval vniřmavost k napovězenému, k alegorii. Ve své diplomní práci (1969) jsem uvedl Vladimíra jako typického představitele tohoto vývoje: „V Jiránkovi se nezapře jeho publicistický přístup k současnosti (je promováným novinářem). Používá ve svých kresbách textů, typických frází schůzovních řečníků, módních novinářských výrazů, které odhaluje jako prázdné, směšné tlachání tím, že dává do úst svým odlišnějším, tragicky směšným kolosům v naprosto nepřípadných situacích. A naopak, v situacích pro politiky typických jim dává do úst texty ze zcela jiných oblastí, třeba ze soukromého života, verše apod.“

Vladimír Jiránek byl oponentem mé diplomové práce na fakultě sociálních věd a publicistiky UK, v níž jsem se věnoval této neobvyčejné, jakési třetí, díky poměrům v této zemi specifické české cestě „kreslené publicistiky“. Formálních postupů a často až poetického kresběného stylu vlastního kreslenému humoru používali autoři k vyjádření aktuálních politických myšlenek.

Jiránek a Hanousek – vernisáž k 70 letům V. J. ve Smečkách 2008

Foto Jan Koutek

Když se konečně od konce roku 1989 mohl Vladimír Jiránek věnovat otevřeně kritické karikatuře, zůstal u svého výtvarného stylu a překvapivě v něm zvládal i lehce, ale přesně načrtnuté tváře známých osobností. Lidové noviny v něm ztratily svělého kreslicího novináře. My, karikaturisté i novináři, přitele a vzor současně.

Ivan Hanousek ■
publicista

Glosa

Novináři a literáti

Jak má žurnalistika blízko ke spisovatelům, demonstroval mimo jiné i zářijový vlak *Ecce libri*, jehož druhý ročník, stejně jako předchozí loňský, připravila prachatická knihovna v součinnosti s Jihočeským klubem Obce spisovatelů. *Ecce libri* je totiž akce, jejíž program tvoří kromě autorského čtení na konečné stanici a řady atraktivních překvapení během dne především jízda historickým vláčkem (letos z Písku do Prachatic), ve kterém se vezou jihočeští spisovatelé a veřejnost má možnost se s nimi kontaktovat v roli cestujících. Tradičním hostem, nejčastěji vyhledávaným čtenářem, byl již podruhé populární autor Michal Viewegh. Navíc k tomu všemu vyhrává odpichová hudba, čehož se při letošní jízdě s úspěchem chopila skupina Paraván. Proč tuhle informaci prezentujeme v novinářském magazínu? Protože někteří ze zúčastněných literátů, kteří zastupovali jihočeskou spisovatelskou základnu, patří totiž dlouhodobě zároveň i do novinářských kruhů. Jmenujme například členy rady Syndikátu jihočeských novinářů Hynka Klimka a Hanku Hosnedlovou, zároveň předsedkyni Jihočeského klubu Obce spisovatelů, kteří se navíc zapojili i do odpoledního autorského čtení na prachatickém náměstí. Pravdou je, že letos této literární prezentaci příliš nepřálo počasí, ale už dnes se všichni těší na další ročník, který nepochybně přinese další novinky.

Radek Gális

Michal Viewegh ve vlaku *Ecce libri*.

Foto František Týlšar.

Obstrukce je naše radost

Novelizace má oklestit přístup k informacím

Ministerstvo vnitra navrhlo rozsáhlou změnu informačního zákona (Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím). Přístup k informacím by se významně omezil. Veřejnost reagovala bouřlivým odporem, sešlo se nebývalé množství připomínek. Ministr přikázal návrh předělat. Co novela obsahuje? Podaří se dosa-
vadní právo na informace uhájit?

Do soutěže *Otevřeno x Zavřeno* veřejnost posílá také nominace přípa-
dů, kdy úřady odepírají informace. V letošním desátém ročníku
mezi nimi zřetelně vyvstal nový trend: prudce narostl počet případů, kdy
úřad namísto poskytnutí informace zvolí rozsáhlou obstrukční taktiku,
o jejímž úmyslném, vědomém, dobře poučeném a koordinovaném postu-
pu nelze při zdravém rozumu pochybovat. Úřad se sice navenek tváří, že
s jakousi naivní poctivostí přesně postupuje podle právních norem a roz-
sudků a nic jiného než odepřít informaci mu nezbývá. Jde však o klasic-
kou obstrukci, překrucování zákona i judikatury.

Například Lesy ČR před pár dny odmítly poskytnout kopii jedné
smlouvy s tvrzením, že podle rozsudku Nejvyššího správního soudu se
zákon nevztahuje na originální dokumenty, ale na informace v nich.
A žadatelce jen obsah stručně převyprávěly. Rozsudek přitom jasně mlu-
ví o tom, že se poskytne kopie, nikoli originál, což dá rozum. Lesy ČR
ale s potutelným úsměvem kalkulují, že jen překonání tohoto kolečka bu-
de žadatelce trvat přinejmenším půl roku, a pak se vymyslí další klacek
pod nohy.

V letošním ročníku soutěže bylo takových „úředně-obstrukčních“ no-
minací ověřeno 12, tedy celá třetina těch, které se týkaly přístupu k in-
formacím. Případy ukazují na bolavé místo českého systému přístupu
k informacím – malou vynutitelnost práva, malou účinnost zákona. Úřa-
dy snadno poskytnou informace, které nikoho nepálí, ale jakmile se ze-
ptáte na něco citlivějšího, ukáže se, že je zcela na libovůli funkcionářů,
zda informace dostanete nebo vás zapletou do nekonečných tahanic
a neprávnických nesmyslů, proti kterým se můžete jen dokolečka odvolávat
a podávat stížnosti. Namísto práva na informace tak máme právo soudit
se o informace. Proces převažuje nad smyslem zákona – poskytnout in-
formace. Případů, kdy se podaří překonat odpor, jako se tak stalo napří-
klad u platů a odměn šéfů kanceláře prezidenta, kdy poskytnutí nařídil
soud, je málo a vyžadují doslova expertní znalosti a podporu žadatele.

A co na to náš stát?

Ve stejnou chvíli, kdy tento trend identifikujeme i na základě statistických
údajů, ministerstvo vnitra předložilo novelizaci zákona o přístupu k in-
formacím. Odškrtnutá si tak jako „splněný“ bod zadání z Protikorupční
strategie vlády z r. 2011. Před koncem října již dostalo vyjádření ostatních
resortů a také mnoha občanů a nevládních organizací. Proběhly i de-
monstrace a hepeningy proti novele. Samotný počet a vážnost připomí-
nek ukazuje, že novela se vydala špatným směrem. Návrh především vů-
bec neplní protikorupční úkol vlády, kterým bylo zlepšení přístup k in-
formacím. Naopak se navrhuje rozsáhlá strukturální a procesní změna In-
fozákona, který by se stal komplikovanější a hůře použitelný jak pro ob-
čany, tak také pro úředníky povinných subjektů. Všem by se zvýšila ad-
ministrativní zátěž.

Přiškrtnit a namydlit

Návrh má omezit přístup k informacím v několika věcných oblastech, a ta-
ké – což je možná ještě horší – zhoršit proces jejich získání. Popořadě:

Navrhuje se omezit například tyto okruhy informací: zvukové či au-
diovizuální záznamy jednání rady obce, výboru zastupitelstva a komise ra-
dy, podvýboru komory Parlamentu, ústního jednání ve správním řízení,
vlády a dalších neveřejných jednání, dále podkladů pro rozhodnutí, in-
formací o platech vyjma malé skupiny osob vyjmenovaných v zákoně
o střetu zájmů, který se ale týká něčeho jiného. Odepírat se nově mají in-
formace o „vnitřních poměrech“ v úřadech, o bezpečnostních akcích,
o trestním řízení, o obchodním tajemství a osobních údajích ve vztahu
k životnímu prostředí.

Významně se také omezuje okruh toho, co dnes úřady musejí povin-
ně, aktivně samy zveřejnit na svém webu. Například by již nevyvěšovaly
popisy životních situací, tedy návody pro občany, jak postupovat v agen-
dách, které vyřizují. Stejně by se již nezveřejňovaly informace, které úřad
poskytl předchozímu žadateli, tak, aby další zájemce již nemusel žádat.

Zároveň se navrhuje sada opatření, vytvářející nové obstrukční mož-
nosti. Jde asi o 20 novelizačních bodů s obstrukčním potenciálem. Napří-
klad se vytvoří nové kolo průtahů až 20 dnů při požadování úhrady za vy-
hledávání. Výrazné možnosti průtahů plynou z návrhu podřídit poskyto-
vání informací pod správní řád (např. neurčité možnosti vyžadovat upřes-
nění žádosti, možnosti předvolat žadatele, sebevylučování pro podjatost,
překážky řízení, přerušení řízení ad.). Ministerstvo tvrdí, že to navrhuje
kvůli sjednocení úředních procesů a odvolává se na staré usnesení vlády,
požadující unifikaci úředních procesů. Že jde o účelové alibi, dosvědčují
hned dvě věci: ono usnesení vlády totiž také říká, že se sjednocovat nemá
tam, kde by to zhoršilo postavení žadatele. A navíc – ach jak komické –
ministerstvo samo tuto snahu sjednocovat opustí v okamžiku, kdyby to by-
lo ve výjimečném případě ve prospěch žadatele o informace, totiž při for-
mulaci lhůty, v níž má úřad informaci poskytnout. Takových svévolností
najdeme v předloženém návrhu mnohem více.

Proces žádání o informace by se dále zkomplikoval tím, že oproti sou-
časné podobě chybí možnosti obrany proti některým nesprávným postu-
pům, např. proti odložení žádosti, o které úřad prohlásí, že se nevztahuje
k jeho působnosti, anebo proti výzvě k upřesnění žádosti ve vztahu k po-
žadavku na úhradu vyhledávání informace. Stejně tak bychom se už ne-
mohli nijak bránit proti tomu, když nás úřad odkáže na již zveřejněnou
informaci, ale my zjistíme, že na internetu není.

Kolik zaplatíte, to se nedovíte, ale víc než dosud

Kapitolou samou pro sebe je zneprůhlednění a zkomplikování systému
úhrady za informace. Nejen že se má zavést předběžná záloha jako no-

„Naše protikorupční vláda se rozhodla, že občané mají příliš snadný přístup k informacím.“ Z hepeningu, který uspořádalo 9. listopadu 2012 Pražské fórum před budovou Ministerstva vnitra ČR. Foto Jakub Ferjenčík, Pražské fórum

vé „patro“ procesu. Také se navrhuje, aby záloha propadla i v případě, kdy žadatel, dozvědív se požadovanou celkovou částku, od žádosti ustoupí, a to i tehdy, kdy úřad ještě nic neudělal. Navrhuje si i věcné rozšíření toho, za co bychom měli platit, a to pomocí nenápadného a v důvodové zprávě zamlčeného přidání dvou slůvek. Napříště bychom již neplatili jen za vyhledání, ale za cokoli, o čem úřad usoudí, že s vyhledáváním souvisí. V některých případech se již podáním žádosti dostanete do situace, kdy určitě něco zaplatíte, ale nevíte, kolik. A může to být dost. Lepší způsob jak odradit každého žadatele snad ani nelze vymyslet.

Podobných diverzantských, nenápadných a v důvodové zprávě zatajených změn, jsem v návrhu našel celkem sedm. Všechny v neprospěch žadatele. Nemám ale jistotu, že tam nejsou skryté další takové viry.

Znova mlčenlivost

Zákon od vzniku obsahuje výslovné ustanovení, že mlčenlivost, stanovená úředníkům v jiných zákonech, nebrání, aby poskytovali informace. Přesto trvalo deset let, než to i přes jasné rozsudky úřady začaly uznávat. Ještě nedávno se ředitelka České obchodní inspekce oháněla mlčenlivostí, když odmítala poskytnout informace o kontrolách benzínu u čerpacích stanic. A co nyní vnitro navrhlo? Toto výslovné ustanovení vypustit! Asi proto, aby mohlo začít nové kolečko soudních sporů o tuto pitomost.

Co s tím?

Návrh by se měl zcela odmítnout. Vláda by se měla zamyslet, jak prosadit své strategické úmysly i přes zarputilý odpor úřednictva, případně dalších zájmových skupin, jako je Svaz měst a obcí. Jejich odpor k Infzákonu je v něčem pochopitelný. Není totiž divu, že úřední obstrukce a výsměch některých úřadů žadatelům z několika z nich vypěstoval urputné kverulanty, schopné významně zatížit úřady, s nimiž se dostali do křížku. To však nelze řešit na úkor všech občanů a jejich přístupu k informacím.

Pokud by se vláda odhodlala ke stažení návrhu, měla by pak udělat zásadní krok: provést systémovou a institucionální změnu přístupu k informacím. Jasně formulovat politiku transparentnosti, změnit myšlení o přístupu k informacím do polohy presumpce otevřenosti a systémového prvku politiky státu podporujícího konkurenceschopnost.

Měla by odebrat kompetenci pro tuto oblast ministerstvu vnitra, které opakovaně selhává – prakticky stejně zkaženou novelizaci v rozporu s vládním zadáním předložilo už v roce 2008, vláda tehdy návrh stáhla. Dříve či později bude nutné stanovit kompetentní nezávislý orgán s odvolací, mediální a metodickou rolí. Ten by byl schopný řešit i zneužívání zákona několika kverulanty, protože výklad pojmu „zneužívání“ musí být pod kontrolou a metodickým působením nezávislého dohledového orgánu a soudů. Existují totiž případy rozsáhlých kampaní žádostí o informace, které jsou však racionální a například vedly ke zrušení zmanipulovaného a protiprávně přijatého územního plánu jiho-moravského kraje.

Pokud vláda novelu úplně nestáhne, měla by se alespoň ořezat na několik málo jednoduchých, přínosných změn. Obsahuje například můj starý návrh na informační příkaz, při kterém nadřízený orgán povinnému subjektu prikazuje informaci poskytnout, pokud k jejímu odepření došlo neoprávněně. Tím by se účinně zamezovalo administrativnímu ping-pongu. Přínosné jsou i návrhy, upřesňující formát požadovaných informací tak, aby byly strojově zpracovatelné.

Vize

Koncepční řešení s vizí přesahující procesní kutilství, předváděné ministerstvem vnitra, se musí obrátit ke skutečným výzvám v této oblasti: k rozvinutí principu opakovaného využití informací, elektronizaci a integraci dat směřujících k tomu, aby se přístup k informacím realizoval spíše přímo než úředním procesem. Princip RE-USE a „Otevřených dat“ se musí stát klíčovým a strategickým směrem rozvoje transparentnosti veřejné správy. A navíc se musí dodržet základní požadavky na zákon o přístupu k informacím: musí být jednoduchý, srozumitelný pro uživatele, tedy pro běžné občany, starosty a úředníky malých obcí, nesmí vyžadovat po žadatelích příliš složité úkony a procesy, náležitosti žádosti a navazujících procesů, příliš znalosti právních postupů. Musí co nejvíce navazovat na judikaturu správních soudů a Ústavního soudu. Musí umožňovat rychle získat účelně použitelné informace, bez úhrady vyšší, než je nezbytně nutné pro regulační funkci proti zneužívání zákona. A konečně musí umět velmi rychlý přezkum odmítnutých či jinak nevyřízených žádostí. I z těchto důvodů je nezbytný nezávislý dohledový orgán, který by též statisticky vyhodnocoval potřebu informací požadovaných veřejností, rychlost a efektivitu poskytování.

Co dál?

Veřejnost, a zejména novinářská, se pokusu o okleštění práva na informace hlasitě vzepřela. Nejde jen o lidské a občanské ústavní právo, ale také o klíčový pracovní nástroj médií. Bez informací není ani demokracie, ani svobody.

Pod tlakem médií, která se chystanému omezení práva na informace intenzivně věnovala, veřejnosti, která uspořádala protestní akce, připomínkových míst, která zaslala více než tisíc připomínek, a po jednání s autorem zákona sdělil 9. listopadu ministr Kubice, že nechal novelizaci předělat tak, aby zákon nespadal pod správní řád a aby novelizace vyšla vstříc připomínkám veřejnosti. Příští měsíc tedy ukáže, které špatné návrhy se podaří vypustit, co dobrého se zachová či doplní a bohužel také, jaké nástrahy bude třeba s minohledačkou zase odhalit. Novináři by měli zůstat ostražití.

Oldřich Kužilek ■

je spoluautorem Zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, působí jako poradce pro otevřenost veřejné správy. Od roku 2000 koordinuje projekt Otevřete.cz, web pro otevřenost veřejné správy organizace Otevřená společnost o. p. s. Od roku 2006 je členem, posléze radcem Stálé komise Senátu pro ochranu soukromí.

Výstava

Fotografie z archivu Klubu fotoreportérů Syndikátu novinářů ČR v Národním muzeu fotografie

Od června 2012 je v Národním muzeu fotografie v Jindřichově Hradci otevřena stálá expozice Fotografie z archivu Klubu fotoreportérů Syndikátu novinářů ČR (www.nmf.cz/home/vystavy-a-udalosti). Výstavu, jak jsme o tom informovali v MŽ 1–2/2012, podpořil SN finančně a předseda syndikátu Adam Černý převzal nad projektem záštitu. Archiv se podařilo zachránit především díky manželům Huckovým a také z jejich iniciativy vzešla stálá expozice, provázená nevelkým, ale velmi pěkně připraveným katalogem. Představujeme tuto výstavu výběrem z fotografií a krátkým komentářem Miroslava Hucky.

Vystavené fotografie jsou vybrány z fotografického archivu Klubu fotoreportérů. Archiv vznikl při bývalém Svazu novinářů z fotografií z různých klubových výstav, výstav celostátních, mezinárodních i z jiných aktivit klubu. Výstavu ke 150. výročí vynálezu fotografie, která se konala v roce 1989 v Bruselském pavilonu, se podařilo zachovat celou. Bohužel ne všem fotografiím se dařilo stejně. V průběhu vyklízení budovy v Pařížské ulici se s fotografiemi zacházelo neodborně až macešsky a byly určeny k likvidaci. Podařilo se nám zachránit je z odpadkových hromad. Jsou sice poškozené nedobrým zacházením, ale jejich obsah je velmi zajímavý. Zvětšeniny zachycují různá období i názory té které doby.

Klub fotoreportérů nemá možnost řádného uložení a spravování archivu. Rozhodli jsme se proto uložit archiv v budově Národního muzea fotografie v Jindřichově Hradci a uzavřít s muzeem smlouvu o dlouhodobé zápůjčce. Znamená to, že archiv zůstává majetkem Klubu fotoreportérů, ale je deponován v NMF. Vzhledem k péči a skladování v archivu smlouva umožňuje NMF využívat archiv pro potřeby muzea s podmínkou dodržování autorských práv a informování Syndikátu jako vlastníka archivu. Po digitalizování fotografií uvažujeme o zavedení řádného sbírkového režimu. Fotografie jsou rozděleny podle autorů, pouze u Interpress fota je archivace zatím před zpracováním. Perspektivně bychom chtěli archiv přeměnit na řádnou sbírku Novinářské fotografie a dále ji rozšiřovat. V současné době má archiv více než 4500 fotografií od více než 230 autorů z Čech, Moravy, Slovenska i řady autorů ze světa. Fotografie obsahově zachycují období do roku 1989.

Na konci roku 2011 nabídlo Národní muzeum fotografie o. p. s v Jindřichově Hradci Klubu fotoreportérů výstavní prostor v rekonstruované části jezuitské koleje, pro stálou expozici.

Využili jsme této příležitosti a díky vstřícnosti Syndikátu novinářů se nám podařilo v krátkém čase vystavit 80 fotografií z této sbírky. Výstavu budeme průběžně obměňovat tak, abychom představili reportéry zastoupené v našem Archivu.

Miroslav Hucek ■
předseda Klubu fotoreportérů

Erich Einhorn: Na rozhledně, 1955.

Emil Pardubský: Mňau, 1965. Čestné uznání World Press Photo.

Miroslav Hucek: Vesnice u Agry (Indie), 1970.

Pavel Vácha: Z cyklu Člověk a město, nedatováno.

Jaroslav Valenta: Jiří Suchý se synem, nedatováno.

Fotografie z archivu Klubu fotoreportérů Syndikátu novinářů ČR v Národním muzeu fotografie

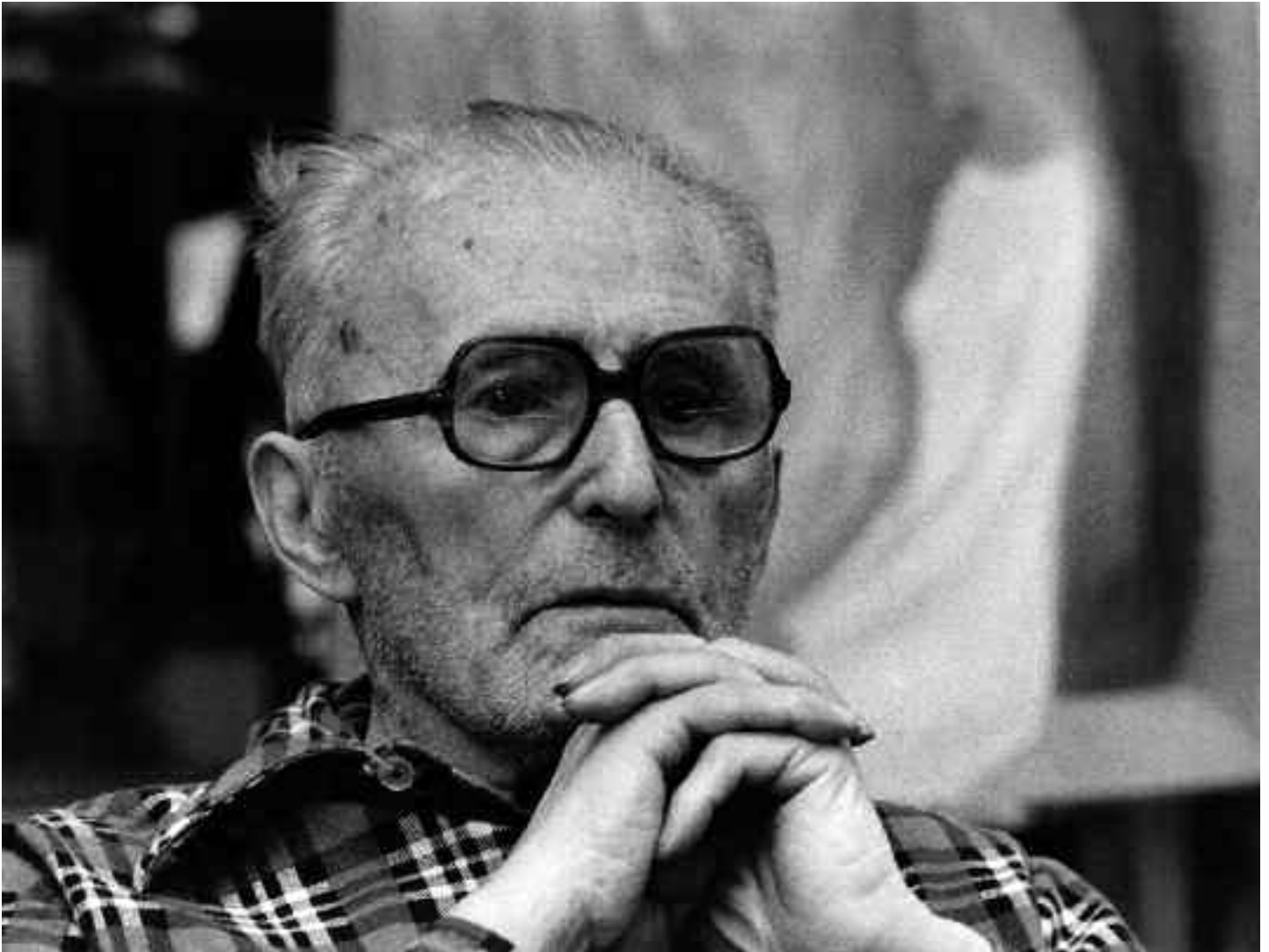
Vilém Kropp: Provinilec, 1959. 1. cena World Press Photo.

Emil Fafek: Schroifova specialita, 1964.

Eman Uher: „Už dost, babi, teď zase já!“, nedatováno.

Zuzana Humpálová: Karel Svoboda, nedatováno.

Karel Hájek: Zachráněný z Dolu Nelson, 1933.

Břetislav Kostka: Tvrdá pravá, nedatováno.

Fotografie z archivu Klubu fotoreportérů Syndikátu novinářů ČR v Národním muzeu fotografie

Jaroslav Skála: Emil Zátopek, 1952.

Tibor Honty: Padl v posledních dnech války (známá také pod názvem Pohřeb rudoarmějce), 1945.

Josef Novák: Fašističtí okupanti obsazují Prahu, 1939.

Vojtěch Písařík: Bohumil Hrabal, 1984.

Jovan Dezort: Národní umělec Václav Neumann, 1979.

Knihy

Hošťálkovy rozhovory se Zdeňkem Gábou

Vítr se vrací

Brněnský publicista a editor Antonín Hošťálek (1950) obohatil knižní trh pozoruhodnou novinkou z nakladatelství Moravskoslezský kruh. Nese název *Vítr se vrací*. Jak prozrazuje její podtitul *Hovory se Zdeňkem Gábou*, nabízí čtenáři příležitost seznámit se se zajímavou osobností, třiašedesátiletým básníkem, prozaikem a vědcem, pocházejícím ze Zlína a žijícím v Šumperku.

Zdeňěk Gába vystudoval dvě vysoké školy a prošel řadou profesí. Hošťálek se pokusil o jejich výčet: armádní důstojník, učitel, prvoligový atlet, trenér, badatel, geolog, vlastivědec, kronikář a samozřejmě literát. Šestasedmdesátistránková

publikace přináší čtyři rozhovory, nadepsané *Mácha už není možný*, *Já jsem to ještě zažil*, *Jak se dělá věda* a *Vítr se vrací*. Jmenný rejstřík na posledních pěti stránkách má 103 položek – od Honoré de Balzaka až po Eduarda Zachu.

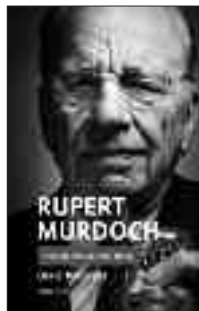
Gába se vyznává, že ho umění nikdy nezajímalo jako móda. Hledal v něm jenom krásu, povzbuzení a odvahu do života. Aktuální dění na Zemi sleduje i ze Šumperka, odkud je podle jeho mínění určitě vidět líp než z Prahy nebo z Brna. Míni, že zdaleka není doceněn význam základní vojenské služby pro každého zvlášť a pro všechny dohromady, pro zdravý vývoj národa. Že se o to nikdo ani nepokouší. Před válkou a po válce – to byl člověk stejný a zároveň jiný. Kdo na válce nebyl, měl nadosmrti deficit sebevědomí, sebeovládání, odpovědnosti za sebe, solidárnosti v dobřím i ve zlém, slovem mužnosti.

Zdeňěk Gába byl a dodnes je členem vědeckých společností u nás i v Německu. Obává se, že věda v 21. století představuje systém v rozkladu. Podvod a neschopnost lze dnes za jistých okolností úspěšně tajit a kamuflovat. Věda si škodí často zevnitř. Ve společenských vědách je běžná záměrná lež, nadto jsou ve vleku momentální moci.

V závěrečném rozhovoru Gába vyslovuje názor, že v roce 1989 a v následujících 23 letech to skončilo tak, jak byly tehdy rozdané karty. Mohlo to v detailech dopadat i jinak, ale vcelku ne – sebezničující kapitalismus podle něj přijít musel.

Bohumil Hlaváček

Knihy o Rupertu Murdochovi

Rupert Murdoch

– Profil politické moci

České vydání knihy *Rupert Murdoch - Profil politické moci* (Mladá fronta v překladu Milana Lžičky) následuje po loňském portrétu *Jak myslí Rupert Murdoch* (Computer Press, překlad M. Palata, I. Rychlá). Tahle novější je ostřejší, přestože autor, australský mediální analytik David McKnight s pověstí pravcového komentátora, by mohl mít k magnátovi blíže než sloupkař webu CNNMoney Paul R. La Monica. McKnight ale evidentně nepsal knihu na zakázku ani z potřeby výdělku, ale jako důsledný analytik. Entomologicky pečlivě zkoumání činnosti patrně nejúspěšnějšího mediálního podnikatele druhé poloviny 20. století ho dovedlo k jednoznačným závěrům: Murdochovi nejde v první řadě o peníze,

ale o vliv a moc. McKnight to kromě jiných dokladů vykresluje na vztahu Blair-Murdoch a shrnuje: Během funkčního období Blairovy vlády měl Murdoch tři cíle: získat k Blairovi pravidelný osobní přístup, chránit své novinové a televizní impérium a především ovlivňovat zahraniční politiku Británie. Podařilo se mu dosáhnout všech. Podobně McKnight popisuje Murdochovo spojení s americkými neokonzervativci a metody ovlivňování veřejného mínění ve prospěch republikánů.

McKnight také upozorňuje na základní Murdochův rozpor: Murdoch hájí takzvané konzervativní hodnoty, ale na demokracii kašle. Peníze a ekonomickou sílu považuje za mnohem legitimnější zdroj politické moci než volby. Z toho vyplývá další McKnightova charakteristika: tenhle výjimečný globální hráč je pirát, který se ani nesnaží skrývat, že uznává jen svoje pravidla.

Knížka *Rupert Murdoch - Profil politické moci* je však také díky svému stylu, věcnému, fakty nabitému vyprávění, výtečnou literaturou. Čte se jako thriller, i když se až úzkostlivě drží skutečnosti. **ZP**

TV

Newsroom

Většina aktivních novinářů a novinářek zná pojem newsroom, slovo, které jsme převzali z angličtiny a ani se ho nepokusili přeložit.

Mohlí bychom také říkat zpravodajský sál, nebo redakce zpráv. Princip je v tom, že činnost zpravodajců a někde i komentátorů se odehrává v jedné velké místnosti a jednotlivé kóje, pokud vůbec existují, nejsou zvukotěsně odděleny.

Ponechme teď stranou, zda takový otevřený prostor prospívá nebo nepospívá soustředění. Jistě by se našli odpůrci i zastánci. Odpůrci by asi tvrdili, že dnešní určitá povrchnost médií pramení právě z toho, že se novinář těžko soustředí, zastánci by sázeli na nutnost propojení redakce a také na rostoucí úlohu online žurnalistiky, která s takovým kolektivním prostorem souvisí.

Proč o tom píšeme? Protože **Newsroom** je název úspěšného televizního seriálu, který každé pondělí od osmi večer běží na HBO. Autorem je Aaron Sorkin, scenárista podepsaný pod filmem *Sociální síť* a nebo pod *Západním křídlem*, seriálem zachycujícím mediální zákulisí Bílého domu.

Newsroom popisuje fungování fiktivní televizní stanice ACN Network zajímavost seriálu je podpořena tím, že kromě osobních vztahů uvnitř televize vychází z konkrétních událostí, které opravdu v nedávné minulosti proběhly – například atentát na kongresmanku Gabriellu Giffordsovou nebo havárie v japonské atomové elektrárně Fukušima.

Scénář tedy míchá realitu a fikci a Sorkin při tom nezastírá, že se jedná spíš o ideální představu, jak by televizní stanice měla fungovat. Důraz klade na etické normy, podle kterých by novináři měli pracovat. Pro nás je například zajímavé to, že americké tabloidy nesledují jen různé rádo-bycelebrity z Hollywoodu, ale objektem jejich zájmu jsou i novináři a jejich možné morální prohřešky nebo konflikty zájmů.

Daleko podstatnější je však kritika honby za tím, aby média měla informaci první. Právě v dílu, v němž byla postřelena kongresmanka Giffordsová, to bylo jasně patrné. Redakce dostala zprávu, že byla střelena do hlavy a předpokládalo se, že nemůže přežít. Do vysílání už byla připravena její fotografie s datem narození a datem úmrtí. V newsroomu vypukla hádka, zda tuto informaci zveřejnit, protože by bylo možné mít zprávu jako první, nebo počkat, až bude úmrtí potvrzeno. A pak šéf zpravodajství řekl větu, která by měla zaznít vždycky, když se jedná o lidský život: O úmrtí rozhoduje lékař, ne nějaká televizní stanice.

Nepříjemné je, že HBO je placený kanál, takže seriál můžou zhlédnout jen jeho abonenti. Mnoha novinářům, ale i „konzumentům“ médií je tak bohužel nedostupný.

Barbora Osvaldová

Autorka je předsedkyně Komise pro etiku při SNČR.

Z regionů

Tramping v Jihočeském muzeu

Za jednu z mimořádných událostí jihočeského podzimu lze považovat i otevření výstavy, kterou připravilo Jihočeské muzeum v součinnosti s jihočeskými trampy pod názvem Po stopách jihočeského trampingu (otevřena je do konce listopadu). Mimochodem je to první výstava tohoto zaměření v jihočeské metropoli.

Expozice představuje návštěvníkům stručný, chronologicky seřazený nástin historie trampingu po jednotlivých desetiletích od dvacátých let minulého století až po současnost. K výstavní prezentaci byly použity exponáty z dosud shromážděných sbírkových fondů, které postupně naplňují přibývající dary jihočeských trampů.

„Bohužel se zatím nepodařilo zmapovat tímto způsobem celé území regionu, některé lokality zůstávají stále nepokryty, stejně jako jsou poměrně málo zastoupené určité časové výseče – například doba první republiky, válečné roky a období těsně po válce,“ říká novinářka, spisovatelka a dlouholetá vyznavačka trampingu Hanka Hosnedlová. Nicméně pracovní skupina z řad trampů, kterou při Jihočeském muzeu sestavila, kontaktuje stále další a další potenciální dárce a tak se dá věřit, že se jí podaří časem zaplnit i dosavadní bílá místa na mapě jihočeského trampského světa.

Vedle fotografií a papírové dokumentace jsou mezi vystavenými věcmi i trojrozměrné předměty – součásti výstroje a vybavení, ukázky z tvůrčích činností trampů od výtvarných přes hudební až po literární. Hanka Hosnedlová pak mimo jiné připravila v rámci výstavy i besedu s promítáním fotografií o českých trampech ve světě.

Třebaže byl trampingu předchozími režimy odsuzován a prezekvován a ani širší veřejnost mu nebyla vždy příznivě nakloněna, je neopominutelnou subkulturou, která zákonitě patří do české historie. Proto je třeba uchovat jeho odkaz i pro příští generace. Také proto tedy trampský svět s povděkem kvituje vstřícnost Jihočeského muzea k této problematice. Dlužno dodat, že i v Národním muzeu v Praze vzniká něco podobného, ovšem v celostátním měřítku. Je ovšem pochopitelné, že regionální aktivita v tomto směru vytváří pro Jihočechy daleko širší

Jedna z předválečných fotografií českobudějovických trampů z výstavy v Jihočeském muzeu v Českých Budějovicích Po stopách jihočeského trampingu.

pole možností. Muzeum v Českých Budějovicích ve spolupráci s trampskou komunitou plánuje do budoucna zbudování trvalé expozice pod svou střechou, ale také přípravu dalších tematických výstav a případně i publikační projekty.

Jana Holoubková

Z regionů

Máme stejné problémy. Jen jiný úhel pohledu...

Dvacítka českých a bavorských novinářů se v závěru srpna 2012 zúčastnila historicky prvního oficiálního setkání žurnalistů západních Čech a východního Bavorska.

Dvoudenní akce byla zaměřena na vzájemné poznání konkrétní práce v médiích na obou stranách hranice. První den byla pro české novináře připravena prohlídka univerzitního kampusu v Chamu, který je určen pro studenty metroniky vysokých škol z Degendorfu a Weidenu. Zde proběhla pod záštitou Hospodářské komory z Regensburgu diskuse o vzájemné spolupráci mezi českou a bavorskou stranou. Zajímavé bylo srovnání úrovně německého učňovského školství a zvláště výchovy k řemeslům, s českou praxí, která je bohužel velmi odlišná. Přítomní novináři se mj. dozvěděli i překvapivý fakt, že téměř dvě třetiny škol v Horní Falci zařazují do svých osnov výuku češtiny.

Hlavní program dne následoval v Centru Bavaria Bohemia v Schönsee, kde organizátor akce – Sdružení novinářů Plzeňského a Karlovarského kraje (neziskovka založená členy regionální pobočky Syndikátu novinářů ČR) připravil workshop k novinářské přeshraniční spolupráci. Bylo zajímavé sledovat, že bavorští kolegové stále nejsou seznámeni s problematikou práce v českých regionálních médiích. Dlouze se diskutovalo, jak pomoci tomu, aby akce, která je organizována v německém příhraničí, ale již se zúčastňují i Češi, byla patřičně prezentována v západočeských periodikách. Mnoho společného je zase v problému „množství krve v médiích“ – kde si obě strany porozuměly, avšak případy negativních zpráv publikují přece jen odlišně: na české straně téměř „šmahem“ a v co největším rozsahu, na bavorské vyváženěji a v kontextu i s pozitivními zprávami.

Workshop v Centru Bavaria Bohemia v bavorském Schönsee – uprostřed (stojící) ředitel tohoto zařízení Václav Vrbík.

Foto Václav Fiala.

Poté se účastníci přesunuli a neformální diskuse pokračovala do pozdních hodin v příjemném prostředí plzeňského minipivovárku Groll, kde se před téměř 200 lety zrodilo plzeňské pivo a které je spojeno s osobou bavorského sládky Josefa Grolla. Druhý den byla na programu návštěva krajského studia Českého rozhlasu v Plzni na náměstí Míru a jeho muzea. To si zvláště němečtí kolegové prohlédli s velkým zájmem i za přítomnosti televizního štábu regionální televize z Weidenu, která pak ve své dvouminutové reportáži o dvoudenní akci informovala. V hodinové diskusi s ředitelem studia Zdeňkem Levým se bavorští novináři zajímali o statut média veřejné služby nebo se ptali na pohnuté okamžiky z roku

1968. Přítomně pozdravil také náměstek hejtmana Plzeňského kraje Ivo Grüner.

V závěru akce si účastníci prohlédli Plzeňský Prazdroj a na radnici byli zástupkyně společnosti Plzeň 2015, která zajišťuje projekt Evropské hlavní město kultury 2015, seznámeni s aktivitou regionu k této významné události.

Partnery akce byly Syndikát novinářů ČR, Plzeňský kraj a Krajská hospodářská komora v Regensburgu. Její zástupci již nyní projeví zájem o uspořádání obdobné akce na jaře příštího roku. Plzeňským novinářským sdružením tak byl dán dobrý základ pro vzájemné pravidelné poznávání novinářů ze západních Čech a východního Bavorska – Horní Falce.

Václav Fiala

Glosa

Novinářské postřehy ze Svaté země

Do pestrého programu Kompassu, což je podzimní Festival cestovního ruchu pořádáný každoročně v jihočeské metropoli, se skvěle zapojili nejen jihočeští spisovatelé, ale i novináři. Například členka rady Syndikátu jihočeských novinářů Hanka Hosnedlová vystoupila s poutavým vyprávěním, doprovázeným promítnými fotografiemi, tentokrát o Izraeli, kam se vydala na vlastní pěst. Během jejího vyprávění se prostor před pódiem zaplnil posluchači, které přitáhlo netradiční povídání o zemi a lidech Blízkého východu. Je zajímavé, jak si novinář dokáže všimnout naprosto jiných věcí, detailů a souvislostí než běžný turista, který se spokojí s předloženými fakty a ukázkami. A o tom všem se budou moci ti, které žurnalistické postřehy Hanky Hosnedlové zajímají, dočíst i v připravované publikaci s názvem *Do Svaté země bez bible*.

Radek Gális

Hanka Hosnedlová

Foto Radek Gális

Portrét

Fotbalový rytíř Josef Masopust a novináři

Má mladé oči a mladý úsměv. Stěží uvěřit tomu, že loni oslavil osmdesátku. Vlastně „byl oslaven“. Sám se totiž jakékoliv oslavě bránil. Tu jsme mu vnutili my, novináři, zejména Klub přátel Josefa Masopusta.

Ano, jde o Josefa Masopusta, skromného velikána českého fotbalu, který si na slavení příliš nepotrpí. Hodně o tom všem vědí právě samozřejmě novináři – naši i zahraniční. Koneckonců právě s novináři si Josef Masopust vždy dobře rozuměl.

V dresu i v redakci

Nejvíce to poznal Ivo Urban. Kromě toho, že se sportovní žurnalistice věnoval čtyři desítky let, patřil k nejlepším, a také nejbližším Masopustovým spoluhráčům. Napsal o něm stovky reportáží i jiných žánrů, a navíc jsou spolu-

autory několika knížek. Samozřejmě o fotbalu. Zastavila bych se alespoň u jedné z nich: *S míčem kolem světa*. Odkrývá nejen Masopustovy zázračné kopačky, ale také jeho nitro.

Masopust se na jejich stránkách přiznává i ke svým fotbalovým hříchům, kterých ovšem bylo nemnoho. Z knížky, která se čte jedním dechem, vyvěrá ze vzpomínek Masopustův vztah ke kopané. Vyznává se z pouta, které ho spojovalo s jeho spoluhráči z Dukly. Kromě Ivo Urbana to byli Sváťa Pluskal, Láďa Novák, o něco mladší Milan Dvořák a ještě mladší Pepík Vacenovský a Honza Brumovský.

„Táhli jsme to spolu více než deset let, znali jsme jeden druhého jako své boty. Vždycky a za každé situace jsme dovedli vyjít trochu s humorem, přátelským úsměvem, se vzájemným pochopením. I za tohle hezké chlapské přátelství vděčím fotbalu. Ten mě snad na druhé straně připravil o některé životní radovánky, ale toho jsem nikdy nelitoval. A kdyby mi bylo znovu čtrnáct nebo šestnáct a měl bych alespoň trochu talentu, trochu těch nutných předpokladů pro fotbal, zase bych věnoval tomuto sportu všechnen svůj čas, všechny své síly, vedl bych trochu asketický život a trénoval bych stejně poctivě jako dřív. Protože fotbal za to stojí.“

Slalomem zastínil i Pelého

Nadtitulek reportáže Pavla Kováře v *Reflexu Fotbalový rytíř Josef Masopust zastínil i Pelého*, stejně jako titulek *Slalomem ke zlatému míči* jsou samy o sobě výmluvné.

O Masopustovi píše Kolář dál: Netrhal sítě prudkými střelami, nebyl sprinter, ale s míčem přilepeným na kopačkách dokázal oklamat protihráče a skórovat. Masopustovský slalom, jak tuhle bravuru nazvali novináři, vstoupil do fotbalové historie podobně, jako později panenkovský penaltový dlouhák.

Pavel Kovář připomněl v *Reflexu* rok 1959, kdy pražská Dukla porazila na turnaji v Mexiku brazilský FC Santos 4 : 3, a to i s Pelém. Masopust dal dva góly, jeden právě po slalomu, a byl nejlepší na hřišti. Druhý den napsaly mexické noviny, že on je fotbalovým králem, nikoliv Pelé. Masopustovy slalomy ohromily ještě v dalších významných zápasech. Nejvýmluvnějším oceněním byl Zlatý míč, trofej pro nejlepšího evropského fotbalistu. A závěrečné období Masopustovy kariéry? V roce 1972, kdy v roli novopečeného, čerstvě diplomovaného trenéra vyhrál s Duklou prestižní mezinárodní turnaj juniorů v italském Viareggiu, řekl novináři Vladimírovi Zápotockému: „Lepší úvod do své samostatné trenérské práce jsem si ani nemohl přát. Mám obrovskou radost!“ Dodal, že při přebírání poháru sklídili jeho kluci potlesk i od italských fandů.

Mladý osmdesátník

Oslavy Masopustovy osmdesátky vyvrcholily letos začátkem léta odhalením jeho sochy před pražským stadionem Juliska. Dalo hodně přemlouvání, než Klub přátel Josefa Masopusta našeho fotbalistu století přesvědčil. Souhlasil pod podmínkou, že u sochy budou důstojně uvedena jména jeho nejbližších spoluhráčů. Jsou tam. Když jsem Josefu Masopustovi na Julisce blahopřála k jeho celoživotním úspěchům, obdařil mne pohledem svých stále mladých očí, mladým úsměvem a daroval mi vonící květinu. Krásnou bílou růží.

Josef Masopust

Foto archiv Kamily Jaškové

World Press Photo 2012

I letos přinášíme malou vizitku světové soutěže novinářské fotografie, která byla k vidění v pražském Karolinu.

Samuel Aranda, Španělsko, pro The New York Times: Vítězný snímek World Press Photo roku 2012.

Fatima al-Qaws drží v náručí svého syna Zayeda (18), který se 15. října účastnil pouliční demonstrace v jemenském Sanaa a byl zasažen slzným plynem. Toho dne právě eskalovaly dlouhotrvající protestní akce proti režimu prezidenta Ali Abdullah Saleha, který v zemi vládl již 33 let. Svědci tvrdili, že městem pochodovaly tisíce lidí, které na kontrolním stanovišti poblíž Ministerstva zahraničních věcí uvítala střelba. Nejméně 12 lidí bylo zabito a asi 30 zraněno. Paní Qaws, která se sama zúčastnila protestních akcí proti režimu, svého syna objevila mezi zraněnými v mešitě, která sloužila jako provizorní polní nemocnice. Zayed se neprobral z kómatu ještě dva dny po incidentu. V pokračujících demonstracích byl zraněn ještě dvakrát. 23. listopadu uprchl prezident Saleh do Saudské Arábie a podepsal dohodu, jíž předal moc svému zástupci, Abdu-rabu Mansur Hadimu. Salehova vláda formálně skončila, když Hadi složil přísahu po volbách, které se konaly 25. února 2012.

Brent Stirton, Jižní Afrika: Reportáž Getty Images pro časopis National Geographic/1. cena Příroda, série.

Navzdory tomu, že po celém světě je ilegální používat roh nosorožce, poptávka po něm prudce stoupá, protože zbohatlá střední třída obyvatel Asie si nyní může dovolit koupit tuto cennou surovinu, jejíž užití bylo dříve pouze výsadou bohatců. Úřady před nelegálním používáním rohu nosorožce často přivírají oči. Mletý roh se používá zejména jako prostředek proti horečce anebo antitoxin. Tato léčba je stovky let stará. Významný vládní ministr ve Vietnamu tvrdil, že si pomocí rohu nosorožce vyléčil rakovinu. Místním zákazníkům se tam 100 g mletého rohu prodává za 1865 € a kupujícím z ciziny za 6340 €. Vzhledem k tomu, že cena této suroviny je vyšší než cena zlata, zvířata se často stávají kořistí pytláků. Pouze Jižní Afrika přišla v roce 2011 kvůli ilegálnímu lovu o více než 400 nosorožců. Odhaduje se, že na celém světě zbývá pouhých 16 000 nosorožců a tomuto druhu hrozí vyhynutí. Protipytlácký tým hlídá vzácného severního bílého nosorožce, jednoho z pouhých osmi, kteří na světě zbyli. Zvířata žijí v keňské rezervaci OI Pejeta a strážci je chrání 24 hodin denně.

Tomasz Lazar, Polsko: 2. cena Lidé a události/Jednotlivá fotografie.

21. října je v newyorském Harlemu zatčen demonstrant účastnící se protestů proti policejní taktice zvané „zastavit a prohledat“. Je to akce newyorského policejního oddělení, při níž jsou na ulici zadrženi a někdy i prohledáváni lidé, o nichž není jisté, že spáchali nějaký zločin. Policie a úřad starosty tvrdí, že díky této praxi se výrazně snížila kriminalita ve městě. Odpůrci prohlašují, že tato policejní akce diskriminuje skupiny obyvatelstva s nízkými příjmy a lidi jiné barvy pleti. Říjnové demonstrace proti akci „zastavit a prohledat“ přilákaly pozornost hnutí Okupace Wall Street, jehož účastníci protestovali v centru Manhattanu.

Vítěz Ceny Prahy

Damir Sagolj, Bosna a Hercegovina, Reuters: 1. cena Každodenní život Jednotlivá fotografie
 Portrét zakladatele Severní Koreje Kim Il-sunga zdobí budovu v hlavním městě země.

Damir Sagolj se narodil 3. května 1971 v Sarajevu v tehdejší Jugoslávii (nyní Bosna a Hercegovina). V roce 1995 začal pracovat pro Sipu, tiskovou agenturu se sídlem v Paříži. V roce 1997 zahájil spolupráci s agenturou Reuters jako hlavní fotograf pro Bosnu. Jeho prvním zahraničním úkolem pro Reuters bylo zdokumentovat historické události odehrávající se v jeho zemi a na celém Balkáně. Když se později konflikty v této oblasti zmírnily, cestoval po Středním východě a navštívil například Írán, Libanon a Izrael. Jeho snímky invaze koaličních jednotek do Iráku získaly mnoho ocenění, mimo jiné se dostaly i do finále Pulitzerovy ceny. Jeho fotografie publikovaly přední světové časopisy a noviny, jako například Time, Newsweek, Spiegel, Stern, New York Times, Life, Washington Post a Le Monde.